

УПРАВЛІНСЬКА ОСВІТА ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ТА НОВОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПАРАДИГМИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ

© Кононець М. О.

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» (Київ, Україна)

E-mail: kononets.maria@gmail.com ORCID: 0000-0001-9303-707X

Анотація. Актуальність теми дослідження в тому, що управлінська освіта як складний соціальний феномен сучасності, є складовою частиною формування управлінської культури керівника. Управлінська освіта трактується з різних сторін, що свідчить, що управлінська освіта є міждисциплінарною матрицею багатьох соціогуманітарних та поведінкових наук. **Постановка проблеми** - управлінська освіта допомагає формуванню персональних якостей керівника, що в цілому сприяє формуванню концепції персонального менеджменту. Саме на постіндустріальній стадії відбувається становлення і розвиток управлінської освіти, що базується на знаннях, інтелекті, професіоналізмі. Аналіз останніх досліджень і публікацій – для аналізу ми виділяємо публікації В.Беха, Ю.Бех, В.Воронкової, О.Кивлюк, В.Нікітенко, М.Максименюк, Р.Олексенка, О.Пунченка, О.Сосніна, що дозволяють нам проникнути в сутність управлінської культури як основи управлінської освіти. **Виділення недосліджених частин загальної проблеми** – управлінська культура як складне соціальне явище залишається досить мало проаналізованою, від її рівня та високої якості залежать всі перетворення в нашій країні. **Постановка завдання** – аналіз методологічних засад управлінської освіти в контексті філософії освіти. Методи – загальнонаукові та методи конструктивної методології, що застосовуються до управлінських наук. В економічній, соціологічній, соціально-філософській літературі останніх років отримала розповсюдження концепція «суспільства, що навчається». **Виклад основного матеріалу.** В основі дослідження – концептуалізація методологічних засад, що дозволяють проникнути у таке складне явище, як управлінські науки, що оновлюються в епоху інформаційного суспільства, розробка напрямів удосконалення викладання управлінських наук в умовах переходу до нового технологічного укладу. **Наукова новизна дослідження** – в застосуванні конструктивної методології, яка свідчить про те, що управлінські науки – це науки праксеологічної спрямованості. Доведено, що найважливіші атрибути управлінської культури, направленої на аналіз складної саморегульованої системи, - це самоорганізація та рефлексивність. Саме ці атрибути сприяють формуванню інноваційної управлінської парадигми. Це якісно прискорює процес розвитку і трансформації соціуму за рахунок включення в нього інтенціональних, так і непередбачуваних наслідків. Все це прискорює трансформаційні процеси в сучасному українському суспільстві. **Висновки** - філософію освіти слід розглядати як процес, результат і соціальне явище. Головна задача управлінських наук – прогностична, яка досліджує закономірності об'єктивної реальності, направленої на те, щоб нарощувати інформаційний, виробничий, організаційний потенціал. Використання даного потенціалу сприяє формуванню концепції персонального менеджменту керівника, який необхідний для вирішення проблем сучасного суспільства та підвищення динамічного розвитку держави і суспільства.

Ключові слова: управлінська освіта, філософія освіти, персональний менеджмент, управлінська культура, інноваційна управлінська парадигма

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями

Актуальність теми дослідження в тому, що управлінська освіта як складний соціальний феномен сучасності, є складовою частиною формування управлінської культури керівника. Управлінська освіта трактується з різних сторін, що свідчить, що управлінська освіта є

міждисциплінарною матрицею багатьох соціогуманітарних та поведінкових наук. **Постановка проблеми** - управлінська освіта допомагає формуванню персональних якостей керівника, що в цілому сприяє формуванню концепції персонального менеджменту. Саме на постіндустріальній стадії відбувається становлення і розвиток управлінської освіти, що базується на знаннях, інтелекті,

Управлінська освіта як фактор формування управлінської культури та нової інноваційної парадигми: теоретико-методологічний контекст

професіоналізмі. **В основі дослідження** – концептуалізація методологічних засад, що дозволяють проникнути у таке складне явище, як управлінська культура, що оновлюються в епоху інформаційного суспільства, розробка напрямів удосконалення викладання управлінських наук в умовах переходу до нового технологічного укладу [1].

Управлінська культура як сфера культури (всього, що створено людиною) характеризується наступними особливостями: 1) на відміну від техніки носить ідеальний характер; 2) її метою є процес освоєння світу через посередництво виробленням істинного знання і способу культуротворчості; 3) конструювання різних фрагментів освітньої-культурної та наукової діяльності [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, на яку спирається автор

Аналіз останніх досліджень і публікацій – для аналізу ми виділяємо публікації В.Беха, Ю.Бех, В.Воронкової, О.Кивлюк, В.Нікітенко, М.Максименюк, Р.Олексенка, О.Пунченка, О.Сосніна, що дозволяють нам проникнути в сутність управлінської культури як основи управлінської освіти.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми – управлінська культура як складне соціальне явище залишається досить мало проаналізованою, від її рівня та високої якості залежать всі перетворення в нашій країні. **Постановка завдання** – аналіз методологічних засад управлінської освіти в контексті філософії освіти. Методи – загальнонаукові та методи конструктивної методології, що застосовуються до управлінських наук. В економічній, соціологічній, соціально-філософській літературі останніх років отримала розповсюдження концепція «суспільства, що навчається».

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Проблема ситуація.

Завдяки умілому управлінню складними ієрархічними системами можна подолати загрози та «глобальні виклики», що йдуть з оточуючого середовища саморефлексивно, так як здатні критично переробляти інформацію. Управлінська культура, що проявляється у вигляді складних ієрархічних систем та діє в умовах невизначеності, інформаційної стохастичності та «балансування на межі хаосу» відбувається завдяки самоорганізації і сприяє культурного ядра системи та управлінського циклу. У результаті даних механізмів система, яка управляє власним оточуючим світом, у

кінцевому рахунку володіє і собою і сприяє підвищенню своєї ефективності. Саме така управлінська культура повинна бути сформована в системі вищої освіти ХХІ століття [2].

Мета наукового дослідження – концептуалізація управлінської освіти як фактор формування управлінської культури та нової інноваційної парадигми.

Дана мета реалізується в наступних задачах:

- розкрити суть управлінської освіти, націленої на підвищення місця і ролі керівника в сучасному суспільстві;

- визначити, яку роль відіграє управлінська освіта як фактор формування управлінської культури та її складові;

- з'ясувати понятійно-категоріальний апарат, необхідний для концептуалізації управлінської освіти як складного соціального феномена та динмічного процесу;

- проаналізувати синергетично-рефлексивну модель управління, необхідну для вирішення проблем стохастичності, невизначеності та «балансування на межі хаосу».

Обговорення проблеми

Управлінська культура викликана соціокультурною та соціоекономічною динамікою суспільства в умовах принципово нових викликів глобального характеру. Це викликано також зростаючою уразливістю «суспільства ризику», природа якого має надзвичайно складний характер, тому що основна маса населення живе в «суспільстві незнання» [3]. Соціальна уразливість не може бути чітко обмежена у просторі і часі, а звідси – потрібне культивування нового знання про складний соціум, враховуючи соціальні рамки уразливості, які починають ускладнюватися і потребують нового знання про управлінську освіту і культуру, потребують нового управлінського мислення і теоретизування. Головна причина аналізу нових проблем складності інформаційного суспільства та доби глобалізації в тому, що управлінці не повинні керуватися позитивістським мисленням, яке зменшує роль ціннісних, комунікативних, гуманних, міждіалогових відносин, що є в основі нової управлінської культури, а також новий підхід до інформаційного соціуму як соціуму великої складності, до аналізу природи якого потрібні нові методологічні прийоми і підходи [4].

Вихід з кризи неможливий без вирішення проблем складного соціуму, в основі якого інформаційна природа, що переходить на нову траєкторію розвитку, орієнтованого на

виробництво гуманних соціальних практик і технологій. Вирішення цих проблеми можливе завдяки мережевій взаємодії представників соціальних, природничих та гуманітарних наук, перевідкриття знання про людину і для людини, що направлене на здійснення модернізації (трансформації) сучасного суспільства.

Найважливіші атрибути управлінської культури, направленої на аналіз складної саморегульованої системи, - це самоорганізація та рефлексивність. Це якісно прискорює процес розвитку і трансформації соціуму за рахунок включення в нього інтенціональних, так і непередбачуваних наслідків, всього того, що прискорює уразливість життєдіяльності індивідів у складному соціумі. Проте сама складність уразливості не означає, що на ці процеси неможливо впливати і ними управляти. Для цього в рефлексивних структурах, що діють в умовах інформаційного суспільства, повинен діяти і рефлексивний індивід з високою управлінською культурою [5].

Соціум розвивався завжди, проте сьогодні ми маємо справу з складним соціумом та його швидким становленням, в основі якого «суспільство в дії», що переживає супутні йому соціальні там культурні травми в результаті деструктивних взаємодій [6].

Життєдіяльність в умовах складного соціуму витребувала новий соціальний порядок нової якості. Порядок і хаос – це певний стан балансу, у якому компоненти не зникли повністю в анархії, а являють собою таку рівновагу, що представляє новий погляд на природу соціального порядку, та фактори, що його утворюють. Ще Т.Парсонс говорив, що теорія порядку функціонування соціальних систем є еталоном, ієрархія цінностей і норм якого пронизує всі рівні суспільства, що задіяла механізми, які у випадку тих чи інших девіацій відновлюють соціальну рівновагу [7].

Тепер ситуація змінюється: по мірі складності соціуму зусилля щодо відновлення соціального порядку завжди породжують подальші непередбачувані наслідки, які відсувають суспільство від його упорядкованого стану (Уррі). Соціальний порядок в одній країні завжди залежить від складних зв'язків з емерджентними транснаціональними відносинами. Відносини між змінними можуть бути нелінійними, тому одна причина може привести до різних наслідків у різних обставинах [8]. Мінімізувати травми турбулентності можливо завдяки управлінській культурі (управлінському впливові), завдяки відповідності між

організацією та рефлексією і самоорганізацією. У складному соціумі порядок забезпечується відносно малими зусиллями професійних акторів і за рахунок загальної гуманізації людських відносин, збільшення креативного та інтелектуального людського капіталу. Соціум нової складності інформаційного суспільства та доби глобалізації – це нові швидкості соціальних змін. Виділимо три фактори швидкості щодо впливу на якість соціуму: 1) ми прийшли до межі власне людських можливостей рефлексії швидкоплинних подій, щоб приймати адекватні рішення з гуманними цілями і засобами; 2) в одному суспільстві живуть люди, що існують в різних темпосвітах (ефект дисхронозу); 3) вплив факторів швидкості на соціальне життя, включаючи технологічні зміни, пов'язані з Інтернет, телекомунікаціями, інформаційно-комунікативними технологіями [9].

В основі дослідження – концептуалізація методологічних засад, що дозволяють проникнути у таке складне явище, як управлінські науки, що оновлюються в епоху інформаційного суспільства, розробка напрямів удосконалення викладання управлінських наук в умовах переходу до нового технологічного укладу. **Наукова новизна дослідження** – в застосуванні конструктивної методології, яка свідчить про те, що управлінські науки – це науки праксеологічної спрямованості. Доведено, що найважливіші атрибути управлінської культури, направленої на аналіз складної саморегульованої системи, - це самоорганізація та рефлексивність. Саме ці атрибути сприяють формуванню інноваційної управлінської парадигми. Це якісно прискорює процес розвитку і трансформації соціуму за рахунок включення в нього інтенціональних, так і непередбачуваних наслідків. Все це прискорює трансформаційні процеси в сучасному українському суспільстві [9].

Наукова новизна дослідження – в застосуванні конструктивної методології, яка свідчить про те, що управлінські науки – це науки праксеологічної спрямованості. Висновок – управлінську освіту слід розглядати як процес, результат і соціальне явище. Головна задача управлінських наук – прогностична, яка досліджує закономірності об'єктивної реальності, направленої на те, щоб нарощувати інформаційний, виробничий, організаційний потенціал, необхідний для вирішення проблем сучасного суспільства та підвищення динамічного розвитку держави і суспільства [10].

Управлінська освіта як фактор формування управлінської культури та нової інноваційної парадигми: теоретико-методологічний контекст

Висновки - філософію освіти слід розглядати як процес, результат і соціальне явище. Головна задача управлінських наук – прогностична, яка досліджує закономірності об'єктивної реальності, направленої на те, щоб нарощувати інформаційний, виробничий, організаційний потенціал. Використання даного потенціалу сприяє формуванню концепції персонального менеджменту керівника, який необхідний для вирішення проблем сучасного суспільства та підвищення динамічного розвитку держави і суспільства.

Філософія освіти є сферою культури (всього, що створено людиною), яка характеризується наступними особливостями: 1) на відміну від техніки носить ідеальний характер; 2) її метою є процес освоєння світу через посередництво виробленням істинного знання і способу культуротворчості; 3) конструювання різних фрагментів освітньої-культурної та наукової діяльності, тому важливо знати прогнози культурних політик на перспективу.

Крім того, управлінська культура є одним із ключових завдань держави для забезпечення ефективного функціонування як сфери виробництва матеріальних благ, так і сфери послуг. Однією з перспективних галузей для розвитку України є філософія освіти, що готує високопетентних фахівців для роботи в умовах креативної економіки.

Головний вимір креативності управлінської освіти полягає у виявленні її впливу на підприємництво, генерування і стимулювання інновацій, підвищення продуктивності та економічне зростання.

Управлінська культура – це основа розумного, сталого та всеохопного зростання, глобальної конкурентоспроможності, креативної індустрії, глобальної технологічної революції, формуванні майбутніх трендів в технологіях, які набувають стрімкого розвитку, реформування інститутів задля трансформації нашого світу в контексті побудови стратегії стійкого розвитку сучасного українського суспільства.

Список використаних джерел

1. Воронкова В.Г. Формування синергетично-рефлексивної моделі самоуправлінського суспільства: цивілізаційний контекст // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Запорізька державна інженерна академія. Запоріжжя, 2012. Вип. 49. С. 17-28.
2. Кивлюк О. П. Моделювання інформаційних процесів в контексті інформатизації суспільства // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки : наук. вісник : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2014. Вип. 80. С. 222-226.
3. Кивлюк О. П. Можливості пропедевтики основ інформатики в початковій школі // Комп'ютер у школі та сім'ї. Київ : Інститут педагогіки НАПН України. 2001. № 5. С. 33–34.
4. Кириченко М. О. Інформатизація як фактор оптимізації ідеології інформаційного суспільства та забезпечення його сталого розвитку // Scientific Journal «ScienceRise : Pedagogical Education», 2017. № 1 (9). С. 46-50.
5. Максименюк М.Ю., Нікітенко В.О. Формування парадигми інформаційно-комунікативного суспільства як різновиду складної соціальної системи і взаємодії // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії : зб. наук. пр. Запоріжжя, Вид-во ЗДІА, 2016. Вип. 66. С.266-278.
6. Мельник В.В. Аксиологічний поворот» сучасної філософії від культури як буття до буття культури // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Запорізька державна інженерна академія. Запоріжжя, 2015. Вип.63. С. 208-217.
7. Nikitenko Vitalina. Conceptualization of geo-cultural values in the process of teaching of foreign language // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії : зб. наук. пр. Запоріжжя, Вид-во ЗДІА, 2016. Вип. 64. С.255-259.
8. Олексенко Р.І. Особливості формування світоглядних цінностей креативних підприємців в умовах глобальних викликів та трендів розвитку сучасного світу. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. 2017. 228 с. ISBN 978-617-7566-09-9.
9. Рижова І.С. Smart-технології як фактор розвитку сучасного дизайну // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2017. Випуск 69. С.174-183.
10. Рижова І.С., Прусак В.Ф., Мигаль С.П., Резанова Н.О. Дизайн середовища: Словник-довідник / За ред. д.філософ.н., проф. І.С.Рижової.- Львів: Простір-М. 2017. 360 с.

REFERENCES

1. Voronkova V.G. (2012). Formation of synergistically-reflexively model samoupravlinskogo society: the civilizational context // *Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhua State Engineering Academy* / M-of education and science of Ukraine, Zaporizhzhia State Engineering Academy. Zaporizhzhia. Issue. 49. 17-28 [in Russian].
2. Kyvliuk, O. P. (2014). Modelling of information processes in the context of the information society. *Gileâ*. Issue 80. 222-226 [in Ukrainian].

3. Kyvliuk, O. P. (2001). Features of the foundations of computer science in elementary school // computer in the school and family. Kiev: Institute of Pedagogics of Ukraine. Issue 5. 33-34 [in Ukrainian].
4. Kyrychenko, M. O. (2017). Informatization as a factor of optimizing the ideology of the information society and ensuring its sustainable development. Scientific Journal «*ScienceRise: Pedagogical Education*». Issue 1 (9). 46–50 [in Ukrainian].
5. Maksimenûk, M. Yu., Nikitenko, V. O. (2016). Informational and communicative society as a kind of complex social systems and interaction. *Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*. Issue 66. 266-278 [in Ukrainian].
6. Melnik, V.V. (2015). Aksiologičnij rotation of the modern philosophy of the culture as being the genesis of culture // *Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy / M-of education and science of Ukraine, Zaporizhzhia State Engineering Academy*. Zaporizhzhia. Issue. 63. 208-217 [in Ukrainian].
7. Nikitenko, Vitalina (2016). Conceptualization of geo-cultural values in the process of teaching of foreign language // *Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhia State Engineering Academy / M-of education and science of Ukraine, Zaporizhzhia State Engineering Academy*. Zaporizhzhia. Issue. 64. 255-259 [in English].
8. Oleksenko, R.I.(2017). Features of formation of the philosophical values of creative entrepreneurs in the face of global challenges and trends of the development of the modern world. Melitopol: FOP Odnorog T. 228 s . ISBN 978-617-7566-09-9 [in Ukrainian].
9. Ryzhova, I.S. (2017). Smart-technology as a factor of development of modern design // *Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhia State Engineering Academy*. Issue 69.174-183 [in Ukrainian].
10. Ryzhova I.S., Prusak V.F., Migal S.P., Rezanova N.O. (2017). Design seredovisha: List-dovidnik/ed. d. filosof n., Prof. I.S. Ryzhovoï.Lviv: Space-M. 360 s. [in Ukrainian].

Kononets, Maria – PhD in Psychology, National Technical University of Ukraine Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Psychology and Pedagogy (Kyiv, Ukraine)
E-mail: kononets.maria@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9303-707X

MANAGEMENT EDUCATION AS FACTOR OF INNOVATIONAL PARADIGM OF MANAGEMENT CULTURE FORMATION: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL CONTEXT

Abstract. Relevance of the research topic is that management education as a complex social phenomenon of the present, is an integral part of the formation of managerial culture of the head. Management education is interpreted from different sides, which suggests that managerial education is an interdisciplinary matrix of many socio-humanities and behavioral sciences. Problem statement - managerial education helps to form the personal qualities of the manager, which in general contributes to the formation of the concept of personal management. It is at the post-industrial stage that the formation and development of managerial education, based on knowledge, intellect, and professionalism, takes place.

The analysis of recent researches and publications - for analysis, we highlight the publications of V.Beh, Yu.Beh, V.Voronkova, O.Kivlyuk, V.Nikitenko, M.Maksmenyuk, R.Olexenko, O.Punchchenko, O.Sosnin, which allow us to penetrate into the essence of management culture as the basis of managerial education. The selection of unexplored parts of the general problem - management culture as a complex social phenomenon remains rather insufficiently analyzed, all transformations in our country depend on its level and high quality. Problem statement - analysis of the methodological principles of managerial education in the context of the philosophy of education.

Methods - general science and methods of constructive methodology applied to management sciences. In the economic, sociological, socio-philosophical literature of recent years the concept of "learning society" has become widespread. Main material presenting. At the core of the study - the conceptualization of methodological principles that allow to penetrate into such a complex phenomenon as managerial science, updated in the era of the information society, the development of directions for improving teaching management science in the transition to a new technological structure. The scientific novelty of the research is the application of constructive methodology, which shows that management science is a science of praxeological orientation. It is proved that the most important attributes of managerial culture, aimed at analysis of a complex self-regulated system, are self-organization and reflexivity. They are those attributes that contribute to the formation of an innovative management paradigm. It qualitatively accelerates the process of development and transformation of society through the inclusion of intentional and unpredictable consequences in it. All these factors accelerate the transformational processes in modern Ukrainian society.

Conclusions - the philosophy of education should be regarded as a process, result and social phenomenon. The main task of managerial sciences is the prognostic, which investigates the laws of objective reality, aimed at increasing the information, production and organizational potential. The use of this potential contributes to the formation of the concept of personal management of the manager, which is necessary to solve the problems of modern society and increase the dynamic development of the state and society.

Key words: managerial education, philosophy of education, personal management, managerial culture, innovative management paradigm

Стаття рекомендована до публікації д.філософ.н., проф.Воронковою В.Г. (Запоріжжя, Україна)

Управлінська освіта як фактор формування управлінської культури та нової інноваційної парадигми: теоретико-методологічний контекст

Надійшла до редколегії: 22.11.17 р.

Прийнята до друку: 27.11.17 р.

Кононець Марія Олександрівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології і педагогіки, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», вул. Мкольсько-Ботанічна 14, кв. 45, Київ 01033 Україна.

E-mail: kononets.maria@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9303-707X